

Preek over Spr.1:5a

- Schildwolde, 22 april 2018
- Kees van Dusseldorp
- bevestiging ambtsdragers

Wijze mensen zijn een gave van God (Spr.1:5a / Tit.1:8)

Liturgie:

votum en groet

Ps.112:1,2,3

wetslezing (inleiding: Ex.19:3-8)

Gz.157

gebed

lezen: 1 Pet.5:1-7

Tit.1:5-9

Spr.1:1-7

Ps.49:1,5

preek: Wijze mensen zijn een gave van God (Spr.1:5a / Tit.1:8)

Ps.119:1,2,3

bevestiging ambtsdragers (GK 718)

Gz.38 beurtzang** [Wiekslag 1-8]

gebed

collecte

Gz.118:2,3

zegen

Gemeente van Christus,

** ouderling – oudste?

In steeds meer kerken wordt niet meer gesproken van ouderlingen, maar van 'oudsten'. In evangelische gemeenten wordt eigenlijk altijd al over oudsten gesproken. Maar ook in de gereformeerde kerken neemt het toe. Letterlijk gaat het om hetzelfde woord: ouderling of oudste betekent precies hetzelfde. Maar toch klinkt het anders.

Hoe komt het dat het woord 'oudste' in opmars is in de kerk? Ik vermoed dat de belangrijkste reden is, dat we het kerk-zijn eenvoudiger en dichter bij de bijbel willen brengen, omdat het in de loop van de tijd best ingewikkeld gemaakt is. Veel mensen ervaren de ambten steeds meer een instituut en een verplichte structuur, waarvan de taken en verwachtingen voor een ouderling of van een diaken vastliggen. De organisatie van de kerk is in veel opzichten erg uitgewerkt in taken, commissies, verantwoordelijkheden, beleidsplannen en regelingen. Dat past bij de ontwikkeling in onze samenleving. Kijk maar hoe mensen in de zorg, in het onderwijs en in het bedrijfsleven zuchten onder de regel-druk. Daar zie je als tegenbeweging richting zelfsturende teams, minder managers en meer ruimte voor improvisatie en persoonlijk initiatief.

Zoiets zie je in de kerk ook. Terug naar de basis, in een overzichtelijke opbouw, gericht op de essentie: onderling omzien naar elkaar in de kring, kleine ambtsteams die samen de zorg in de wijk dragen, ruimte maken voor allerlei functies en diensten in de kerk die niet gekoppeld zijn aan een ambt. In dat licht zie ik de groeiende voorkeur voor het woord 'oudste'. Dat is een woord dat je in de Bijbel tegenkomt. En je hebt er een positief beeld bij. In sommige kerken heet de kerkenraad tegenwoordig 'raad van oudsten'.

Ik bedoel dit vanmorgen niet als voorstel voor Schildwolde. Waar het mij om gaat, is dat het woord 'oudste' mooi bijbels licht geeft op het ambt van ouderling. Petrus schrijft: als mede-oudste doe ik een beroep op de oudsten onder u. Paulus geeft Titus en Timoteus de opdracht om in elke stad oudsten aan te stellen. Het is niet het enige bijbelse woord dat in het ambt van ouderling terugkomt. Soms wordt hij 'opziener' of 'herder' genoemd. Maar 'oudste' is wel een belangrijke aanduiding. Ook in ons bevestigingsformulier.

Ik wil vanmorgen kijken naar de ouderling als oudste. Ik realiseer mij dat het dan vooral over de ouderlingen lijkt te gaan. Ik denk dat dat meevalt en dat de Heer ook de diakenen en meer nog ieder gemeentelid het nodige te zeggen heeft. Maar het is mijn bedoeling om de diaken als dienaar over twee weken meer aandacht te geven in de preek.

** de oudste: gezag door wijsheid

Als Paulus de opdracht geeft om in elke stad oudsten aan te stellen, dan knoopt hij aan bij de manier waarop de joodse samenleving is georganiseerd. In het Oude Testament komen we de oudsten vaak tegen, eigenlijk altijd als meervoud: 'de oudsten', de leiders van het dorp of de stad. 125 keer in het Oude en 64 keer in het Nieuwe Testament slaat dat op mensen die samen het gezag hadden. Er was in de woonplaatsen van Israel bijna nooit één leider die bepaalde wat er gebeurde, maar er was altijd een groep oudsten die samen leiding gaven en beslissingen namen. We komen ze tegen in de wetten van Mozes, in de Psalmen, en ook in de verhalen, bijvoorbeeld van Ruth of van David.

De oudsten kwamen bij elkaar in de poort van de stad. Daar bespraken ze de situatie in het land, de brieven van de koning, de veiligheid in de omgeving, de orde in het dorp. Daar konden de mensen terecht met een probleem. Daar overlegden de oudsten samen en deden ze uitspraak over erfeniskwesties, over erfgronden, over huwelijksontrouw, over situaties van moord en doodslag, over conflicten tussen ouders en kinderen. Wat de oudsten beslisten, werd door de mensen aanvaard. Zo leefde men in vrede.

‘Oudsten’ worden ze genoemd. Niet omdat het persé de oudste mannen van de stad waren. Maar omdat men hun wijsheid erkende. Het waren mensen met levenservaring en enige stabiliteit. Mannen die in hun leven het nodige hadden meegemaakt en daarvan geleerd hadden. Geen mannen die autoritair hun mening doordrukken, maar mensen die het overleg zoeken, naar argumenten luisteren en een verstandig beleid uitzetten. Mensen die een zekere rust uitstralen en een zinnige bijdrage hebben. Mensen die je graag om advies vraagt. Aan wie je een ingewikkelde beslissing toevertrouwt. Meestal is zulke praktische wijsheid inderdaad gekoppeld aan een bepaalde rijpheid door de jaren. Vaak zijn het de volwassen mannen, die hebben bewezen dat ze hun gezin en hun werk op een goede manier kunnen aansturen. Maar de leeftijd is niet beslissend. Er zijn dwaze ouderen en wijze jongeren. Het is de wijsheid, het inzicht, de ervaring, de rust, de ervaring. Je gezag groeit niet door je leeftijd of je macht, maar door je wijsheid.

Op dat systeem van oudsten in de joodse samenleving bouwt de christelijke gemeente voort. Er worden in elke nieuwe gemeente oudsten aangesteld. Mannen die zelf een goed leven leiden, geen kort lontje hebben, maar bezonnen, rechtvaardig en beheerst reageren, schrijft Paulus. ‘En’, schrijft hij erbij, en dat is het verschil met de oudsten uit de joodse samenleving, ‘mensen die met het evangelie vertrouwd zijn en daar anderen in kunnen bemoedigen’. Wijze mannen, ervaren christenen. Door hun wijsheid krijgen oudsten hun gezag.

Zeker, de cultuur vandaag is anders. De idealen van levenslust en jeugdigheid wegen vandaag meestal zwaarder dan van wijsheid en bezinning. En toch kennen wij ook waardering voor wijsheid: Een raad van commissarissen bestaat meestal uit mensen die een brede en rijke ervaring hebben opgebouwd. De gemiddelde leeftijd van de tweede-kamer-leden is 46 jaar, en in de eerste kamer is dat zelfs 57 jaar. Omdat er een bepaalde wijsheid wordt gevraagd, die meestal pas tot ontplooiing komt bij het ouder worden. De ouderling is een oudste: iemand naar wie wordt geluisterd, omdat hij een zekere wijsheid heeft: ervaring, inzicht, zelfkennis, geloof en begrip.

** opmerken wat God geeft

‘Zullen we dan maar weggaan?’ Misschien is dat de reactie van de broeders die ouderling zijn, of vandaag als ouderling worden bevestigd. Want wie past er in dit mooie profiel van een oudste? Wie bezit de eigenschappen die door Paulus worden genoemd? Wie heeft zulke wijsheid? Niemand toch? En wie van zichzelf denkt wel aan deze criteria te voldoen, die bewijst daarmee juist dat hij ongeschikt is.

Maar weet je, het bijzondere is dat je dat van jezelf niet hoeft te zeggen. Vroeger kon je niet solliciteren naar een plek in de raad van oudsten. Je kon je er ook niet inkopen. Als

de oudsten jouw mogelijkheden en inzichten zagen, vroegen ze je: 'Joh, kom er eens bij zitten. Wat vind jij hiervan? Wat lijkt jou goed om te doen?' Zo groeide je erin.

Zo kun je ook vandaag niet solliciteren naar het ambt van ouderling. En ook niet naar dat van diaken. Zeker, je kunt je bereidheid aangeven. Dat jij je gaven graag wil inzetten in dienst van de gemeente. En je kunt ook je verlangens aangeven. Dat je de Heer graag wil dienen als ouderling of diaken. Maar je wordt er pas toe geroepen als kerkenraad en gemeente de wijsheid opmerken die de Heer jou geeft.

Bij de criteria die Paulus noemt in Titus 1 en ook in 1 Timoteus 3, voelen ambtsdragers zich snel ongemakkelijk. Zij weten dat zij, net als ieder ander, op veel terreinen tekort schieten, steken laten vallen, te snel reageren enzovoort. Maar vergeet niet: Paulus schrijft dit aan Titus! Titus moet oudsten aanstellen. Hij staat voor de vraag wie hij moet uitzoeken. Nou, zegt Paulus, kijk naar mannen die bezonnen, goedwillend, gelovig en verstandig zijn. Het is het lijstje voor Titus! Als iemand naar zijn mening over enige wijsheid beschikt en zich als een christen laat kennen, dat kan zo iemand aangesteld worden als oudste van de gemeente.

De vraag die ambtsdragers beantwoorden is niet: beschik je over de nodige gaven om de gemeente te dienen als ouderling of diaken? De vragen zijn: Ben je ervan overtuigd dat God je roept, geloof je dat de Bijbel Gods woord is en beloof je je ambt trouw te vervullen?

Natuurlijk, als de gemeente een broeder noemt, en de kerkenraad benoemt hem tot ouderling of diaken, dan het best zijn dat iemand zegt: 'Ik moet het niet doen. Dit past echt niet bij mij.' Maar vergeet niet dat er iets aan vooraf gaat: niet voor niets wordt je naam genoemd. In de gemeente en in de kerkenraad heeft men iets gezien van wijsheid, die men graag ingezet wil zien binnen de kerkenraad of diaconie. Daar begint het. Daarna kunnen we wel doorpraten over de praktische vormen en de eventuele beperkingen die er zijn. Maar allereerst zijn er de kwaliteiten, de gaven. Men heeft iets van Gods wijsheid opgemerkt. Een geschenk van de Heer. Waar we dankbaar voor zijn.

** gemeente heeft zulke wijsheid nodig

Een van de bijbelse woorden voor ouderling is 'oudste'.
Vanuit die aanduiding komt 'wijsheid' als kwaliteit naar voren.
Oudsten werden aangesteld omdat men hun wijsheid zag.
Wijsheid is er. Er zijn altijd mensen van wie je iets aanneemt.
Mensen met een stuk inzicht, een stuk geduld, een stuk ervaring.
Mensen met een stuk warmte, een stuk rust, een stuk overzicht.
Mensen met een stuk inzet, een stuk trouw, een stuk duidelijkheid.
Wat zijn er veel mooie vormen van wijsheid!

Ik kan zulke wijsheid goed gebruiken. Jij niet? Onze gemeente kan het goed gebruiken. Dat er wijze mensen zijn, die met de hun gegeven mogelijkheden meedenken en zich inzetten.

Is er in je familie iemand die je wijs zou noemen?
Iemand die je zou opzoeken als je iets wilt bespreken?

Is er in je kring iemand die je wijs zou noemen?
Iemand die ervaring heeft met God, met twijfels en met geloof?
Is er in de kerk iemand die je wijs zou noemen?
Iemand die begrijpt wat er aan de hand is, en welke kant we opmoeten?

De gemeente heeft zulke wijsheid nodig.
En dat hoeft niet allemaal als ambtsdrager bevestigd te worden.
Maar het is wel een belangrijk startpunt.
Laten we kijken wat de Heer aan wijsheid in de gemeente geeft.
Welke vorm die wijsheid ook heeft.

Laten we bij wijsheid beginnen als we zoeken naar nieuwe ambtsdragers en nadenken over hoe ouderlingen en diakenen worden ingezet.
Beginnen bij wat God geeft. En niet bij de vacatures die we opgevuld willen hebben.
Beginnen bij de wijsheid die een broeder heeft. En niet bij de takenlijst die we aan het ambt hebben gehangen.
Beginnen bij wat een broeder bieden kan. En niet bij wat wat hij misschien in onze ogen mist of niet doet volgens onze gewoonten.
Beginnen bij de persoonlijke uitstraling die iemand heeft, binnen en buiten de gemeente.
En niet bij de status die iemand krijgt.
Al die dingen komen wel mee. Zeker. Er zijn taken, er zijn verwachtingen, er zijn vacatures. Maar dat is wel vers 2. Die in te vullen zijn, in afstemming met de mogelijkheden die iemand heeft en binnen persoonlijke en praktische beperkingen.

Het begrip 'oudste' laat ons op zo'n manier naar het ambt van ouderling kijken.
In aansluiting bij de oude samenleving van Israel. Waarin een aantal mannen met levenservaring samen de raad van oudsten vormen. Omdat hun wijsheid gezien is, en wordt ingezet voor het geheel van de gemeenschap. Met elkaar moeten ze eruit komen.
In hen geeft Christus zelf zorg en leiding aan de gemeente.

** begint bij ontzag voor God

Wat is wijsheid? Je kunt het verzuchten als je in een ingewikkelde situatie bent beland. Als er van verschillende kanten aan je wordt getrokken. Als je voor verschillende standpunten wel begrip kunt opbrengen, maar niet goed weet wat te kiezen. Wat is wijsheid? Het is goed om wat begrip te hebben van wijsheid. Zodat je bij jezelf die wijsheid kunt ontwikkelen. Of je nu ambtsdrager bent of niet. Zodat je ook weet wat je van elkaar kunt leren. Van ambtsdragers en van anderen. Binnen de gemeente van Jezus Christus.

Wijsheid begint bij ontzag voor God. Dat wordt in de Bijbel vaak herhaald. Omdat we het vaak moeten horen, denk ik. Want het is nodig om steeds weer bij God te beginnen en naar God toe te gaan. Het leven is soms onoverzichtelijk, de wereld ingewikkeld, menselijke reacties onbegrijpelijk. Wijsheid begint bij ontzag voor God. Vanuit het Nieuwe Testament zou ik zeggen: wijsheid begint bij Christus in jou en jij in Christus. Hij is jouw Verlosser en jouw Heer. Hij roept jou om Hem te dienen. In de aanbidding voor Jezus Christus word je wijs. Je wordt niet wijs door alleen naar jezelf te luisteren. Of door boeken te lezen. Maar door aan de voeten van je Heer te zitten. En te luisteren naar zijn stem.

Bij wijsheid hoort ook enig inzicht in het leven. Hoe de dingen werken. De natuur, het menselijk lichaam, communicatie, hormonen, techniek, politiek. De Bijbel biedt veel inzicht. Maar je wordt ook wijzer door te studeren, door te proberen, door te overleggen, door te doen. Bij deze wijsheid hoort ook dat je inzicht hebt in hoe zonde werkt en mensen kan verstikken. Bij jezelf en bij anderen. Hoe gebroken het leven kan zijn. In ziekte, spanningen, tegenslagen, conflicten. Je wordt niet wijs door achter jouw idealen aan te blijven jagen, door je slechte eigenschappen te verstoppen of om je fouten heen te draaien. Je wordt al helemaal niet wijs door jouw verwachtingen op een ander te leggen. Je wordt wijs als je beseft jij een zondaar bent, dat mensen van zichzelf slechte dingen bedenken en doen, dat de schepping zucht onder het lijden, maar dat binnen heel dit leven de Heer onze schuilplaats is.

Bij wijsheid hoort enig gevoel voor wat werkt en wat niet. Dat je soms duidelijk 'nee' moet zeggen om het kwaad te weerstaan. En hoe je in zo'n 'nee' een ander gemotiveerd meekrijgt. Dat je op een ander moment je druk maakt om iets juist wel voor elkaar te krijgen. Dat je soms moet sturen en soms ruimte moet geven zodat iemand het zelf kan ontdekken. Dat je bij jezelf ontdekt waar jouw zwakke plekken liggen, zodat je verleidingen kunt voorkomen. Dat je een ander probeert bewust te maken van zijn of haar zwakke plekken. Dat je de balans vindt tussen enerzijds doelgericht je agenda plannen en anderzijds open staan voor onverwachte ontmoetingen. Wijsheid is het zoeken van een balans en het maken van een keuze in al die spanningsvelden van het praktische leven. Wijsheid die je vindt door je te laten leiden door de Geest van Christus.

Wijsheid: drie dingen heb ik erover gezegd. In alle drie kom ik bij Jezus Christus uit. Wijsheid begint bij de erkenning en aanbidding van Christus, wijs word je door bij Hem te schuilen. Wijsheid vind je door te luisteren naar de Geest van Christus.

** wijsheid, oudste, ambt, gemeente

Ik hou dit jullie voor, broeders ambtsdragers, inclusief mijzelf. Omdat de gemeente iets van die goddelijke wijsheid in jullie heeft opgemerkt, ben je geroepen. Niet om als loopjongens te doen wat mensen graag willen. Voor mij hoeven we ouderlingen niet persé oudsten te noemen. Als je maar een oudste bent. Om met de jouw gegeven en erkende wijsheid samen met de anderen te zoeken naar Jezus Christus en zijn Geest. Om te zoeken naar wat wijs is. Voor de gemeente en voor gemeenteleden. Of om als diaken, als dienaar, met jouw praktische ervaring de gemeenschap op te bouwen en mensen te ondersteunen.

Zoek die wijsheid bij Jezus Christus. Luister naar elkaar, praat met anderen, breng het in gebed en dien zo de gemeente en de Heer. Je zult fouten maken en tekort schieten. Zeker. En toch werkt de Heer door jou verder. En je zult er zelf niet minder van worden.

Ik hou het ook u voor, broeders en zusters. Als we hen vragen of zij zich door God geroepen weten, zullen ze 'ja' zeggen. Het zijn broeders uit jullie midden. Die je misschien al lang kent, inclusief hun gezinnen, hun families, hun werk en hun verleden. Maar in wie we ook iets van Gods wijsheid hebben opgemerkt. Ze zijn een geschenk van de Heer. Maak gebruik van die wijsheid. Zullen ze het perfect doen? Nee, waarschijnlijk niet. Maar ze zullen het wel met de Heer doen. Dat beloven ze. Als ze steken laten vallen, te snel reageren of als hun woorden vragen oproepen, laat het ze weten. Kritisch, maar welwil-

lend. Dat kan alleen als je zoekt naar de wijsheid die door de Heer is gegeven, door de gemeente is gezien en door de kerkenraad is erkend. Wijsheid die zij zelf zoeken in Jezus Christus. En die u in hen ontvangt van Jezus Christus.

Amen